

Написано от Христо Христов
Неделя, 16 Август 2015 11:16

В края на лятната сесия на 43-то Народно събрание беше приет Закона за Националната служба за охрана (НСО), съпроводен с критики от страна предимно на Реформаторския блок за прекомерните правомощия, дадени на НСО, въпреки че тя беше една от специалните служби в България, заедно с Националната разузнавателна служба и военното разузнаване, които имат привилегията вече повече от четвърт век да работят безконтролно и без устройствени закони. Службата, която е натоварена с охраната на висшето държавно ръководство дори беше сравнена с бившето УБО (Управление за безопасност и охрана) от времето на комунистическия режим, по-малко познато като [Пето управление на ДС](#), на което през 1990 г. НСО става правопреемник.

Онези, които пък изобщо не са чували за УБО, трябва да знаят, че още по управлението на БКП то е определяно като едно от суперуправленията в Държавна сигурност, което комунистическата върхушка освен за охраната ѝ натоварва да отговаря за пълното обслужване на комунистическия елит – от снабдяването до почивките в специално построени резиденции или до ловуване в недостъпни за работническата класа резервати.

Тази неделя в [електронната библиотека](#) на [desebg.com](#) представям книгата „Службите за охраната в България”

на доц.

Веселин Янчев

, която проследява развитието им от Княжество България след Освобождение до днес.

Авторът ѝ е историк, преподавател по нова българска история в Историческия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски”. Научните му интереси са

Написано от Христо Христов
Неделя, 16 Август 2015 11:16

в областта на военната и политическата история.

Изследването му „Службите за охраната в България” е първото по рода си и хвърля поглед върху цялостното развитие на службите за охрана. То е стъпила върху ценна архивна документация, включително и върху писаната за служебно ползване през 1985 г. от УБО история на управлението под заглавието „Верен страж за безопасността на партийното и държавно ръководство на НРБ”.

В изследването може да се открият интересни подробности за създаването на лейбгвардейска част (от немски Leib – тяло, и латински guardia – защита, охрана) от княз Александър Батенберг през 1979 в лицето на Собствен конвой, чийто първи командир е неговият флигел-адютант поручик Александър Мосолов. Така е поставена основата на първата охранителна структура в новата история на България.

Авторът е представил различните версии за действията на Конвоя, призван да пази сигурността на княз Александър Батенберг I при преврата, организиран от група военни, подтикнати от руските представите в София.

Превратът става след Съединението, което издига авторитета на княза и силно накърнява имперските чувства на Русия. При преврата Конвоят е бездействал, а неговото ръководство се е солидаризирало с превратаджиите. Княз Батенберг I остава великодушен към охраната си, която не го защитава. След контрапреврата на чело на който застават верни на княза военни части то Южна България, които връщат на престола Александър Батенберг, той не наказва нито един от охраната си с изключение на началника на Конвоя подп. барон Павел Корвин, когато уволнява.

Не по-малко интересно е развитието на охранителната при цар Фердинанд, който се отказва от охранителите, за чиято издръжка плаща от цивилната си листа, а в охраната на двореца се включва полицията със стражари.

Охраната на Георги Димитров

Написано от Христо Христов
Неделя, 16 Август 2015 11:16

Доц. Веселин Янчев представя подробно изследване на създаването на новата охранителна система за висшето ръководство на БКП след 9 септември 1944 г. Тя започва още с правителството на ОФ, при което на всеки министър е назначена охрана, избрана от него. Трайчо Костов, който по това време е главната действаща фигура в БКП, се охранява от трима оперативни работници. Охраната се разширява и върху сградите на правителството и различните министерства.

Интересна подробност е охраната на Георги Димитров, след завръщането му в България през 1946 г. от Москва. По решение на съветските власти (след Лайпцигския процес през 1933 г., когато Димитров излежава 9-месечна присъда за незаконно пребиваване в Германия, той получава съветско гражданство и заминава за СССР), неговата охрана е поета от НКВД. Още преди завръщането на Димитров в България в София пристига неговия личен охранител от 1934 г. Григорий Кухиев, за да изясни въпросите по охраната с тогавашния министър на вътрешните работи Антон Югов. За Димитров е подготвена вилата на бившия главнокомандващ на българската армия по време на Първата световна война ген. Никола Жеков в Княжево.

От съветска страна охраната на Димитров включва 8 охранители, 2-ма шофьори, медицинска сестра, готвачка и две сервитьорки.

Преди самото пристигане на Димитров Политбюро на ЦК на БКП обсъжда въпроса за сигурността му и взема решение за създаване на специално отделение в Държавна сигурност, което да отговаря за охраната му. Създаденото отделение „Охрана” е първата самостоятелна единица за охрана на партийното и държавно ръководство след 1944 г.

През 1947 г. отделение „Охрана” е поето от Димитър Гръбчев, който по-късно продължава да ръководи прерасналата структура от отдел в управление – УБО, който е един от малкото ръководни фигури в ДС, запазен след 1956 г. от Тодор Живков до смъртта на генерала през 1968 г. в резултат на инфаркт.

УБО – преторианската гвардия на Живков

Написано от Христо Христов
Неделя, 16 Август 2015 11:16

Подробно е разгледано УБО при управлението на Тодор Живков. За него е характерно, че който висши държавен пост заеме УБО преминава на негово подчинение. Така след като през 1962 г. Живков оглавява правителството УБО е отделено от МВР и преминава на подчинение на Министерския съвет.

След това през 1971 г., когато Живков е избран за председател на Държавния съвет УБО преминава към новата държавна структура. Неслучайно след разрастването на УБО то е определяно като преторианска гвардия на Тодор Живков.

Както авторът е посочил, периодът 1971-1990 г. бележи „бум“ в строителната и обслужващата дейност на УБО Един от началниците в управлението Анчо Бекяров посочва в мемоарите си, че това е времето на „самодоволството и разхищенията“, на истински „строителен бяс“. Именно тогава се изграждат, стопанисват и охраняват многобройни резиденции, почивни домове и ловни стопанства за комунистическия елит. Те също са разгледани в изследването.

Последното преустройство на мегауправлението започва през 1986 г., когато след самоубийството на началника на УБО ген. Илия Кашев то е поето от ген. Георги Милушев.

Интерес представлява главата „УБО отвътре“, в която е проследена партийната, комсомолската и профсъюзна дейност на управлението. А така също и обучението на кадрите, материално-техническото осигуряване.

Проследено и трансформирането на УБО в Национална служба за охрана през 1990 г., която преминава под разпореждането на президента.

Книгата включва и богато илюстрирано и документално приложение.

Веселин Янчев, „Службите за охраната в България“ – от княза до президента 1879-2013 г., Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2013 г., с. 224, цена 12 лв.